

Tanja Eidhof (teamleider) en Ada Weelink (coördinator
**‘Waar ligt de grens tussen
van beroepskrachten?’**

Coördinator vrijwilligers Ada Weelink (links) en Tanja Eidhof, teamleider Dagbesteding.

Welke werkzaamheden mogen vrijwilligers eigenlijk verrichten? Wat kun je hen veilig en verantwoord laten doen en wat niet? Bij De Twentse Zorgcentra zijn ze druk bezig om hiervoor beleid te ontwikkelen. De nieuwe afspraken moeten leiden tot een vrijwilligershandboek.

Tanja Eidhof (34) is teamleider Dagbesteding bij de LosserHof, een woon- en werkgemeenschap voor mensen met een verstandelijke beperking die deel uitmaakt van De Twentse Zorgcentra. Op de LosserHof wonen zo'n driehonderd cliënten. Voor hun dagbesteding kunnen ze terecht bij onder meer een wijnmakerij, kunstuitleen, kaarsenmakerij, linnendienst, hout- en tuingroep of klussendienst. 'Daar verrichten ze vooral arbeidsmatige activiteiten', vertelt Tanja. 'De cliënten van de klussendienst halen bijvoorbeeld de vuile was van bewoners op, die door de cliënten van de linnendienst wordt gesorteerd. Bij deze arbeidsmatige activiteiten worden ze begeleid door beroepskrachten: bij de LosserHof werken zo'n vijftig activitei-

rijwilligerswerk)

vrijwilligerswerk en taken

tenbegeleiders. Daarnaast bieden we ook belevingsgerichte activiteiten, bijvoorbeeld aan mensen met een meervoudige beperking, en creatieve activiteiten, zoals de keramiegroep voor ouderen. Bovendien zijn er recreatieve activiteiten, waaronder toneel- en musicalvoorstellingen en uitstapjes. Bij de LosserHof hoort bovendien een boerderij waar bewoners aan de slag kunnen, maar ook mensen die niet bij ons wonen maar wel een indicatie dagbesteding hebben. Op de boerderij werken, naast AB'ers, zo'n 35 vrijwilligers. Zij verrichten werkzaamheden als houthakken, dierenverzorging, sloten uitbaggeren en stallen uitmesten.'

Wie tilt de cliënt?

Een populaire activiteit op de LosserHof is het huidbedrijden. Een huidbed is een stalen frame, waarin twee pony's lopen. Over hun ruggen is een doek gespannen, waarop een cliënt kan liggen. 'Om deze activiteit in goede banen te leiden, zijn er altijd drie mensen bij aanwezig: één beroepskracht en twee vrijwilligers', vertelt Tanja. 'Die vrijwilligers zijn echte paardenliefhebbers. Zij spannen de pony's in, zitten op de bok en verzorgen de dieren na afloop. Maar ze leggen de cliënten soms ook in de tillift om hen op het huidbed te krijgen.' De vraag is of dat mag. 'De insteek van ons vrijwilligersbeleid is dat vrijwilligers geen taken overnemen van beroepskrachten', zegt coördinator vrijwilligers Ada Weelink (52). 'Vrijwilligers ondersteunen vooral bij welzijnsactiviteiten en verrichten hand- en spandiensten. Het gaat om taken in de randvoorwaardelijke sfeer. In de praktijk is soms echter lastig aan te geven waar precies de grens ligt tussen vrijwilligerswerk en werkzaamheden van professionals. Als organisatie willen we daarom nadenken over de grenzen die we stellen aan de taken van vrijwilligers, zowel binnen de zorg als binnen de dagbesteding. We vervullen hierin een voor-

trekkersrol binnen het landelijke project *Zorg Beter met Vrijwilligers - Fase 2.*

Risicovolle handelingen

Ada en haar collega-coördinatoren vrijwilligers hebben zich verdiept in welke taken vrijwilligers mogen verrichten op basis van landelijke wet- en regelgeving. 'Het blijkt dat er juridisch veel mogelijk is', zegt Ada. 'Aan de taken die vrijwilligers uitvoeren stelt de wet geen grenzen. Wel aan de kwaliteit en veiligheid van de uitvoering van die taken. Iemand moet over de juiste kennis en vaardigheden beschikken. Vaak wordt onderscheid gemaakt tussen de zogeheten "voorbehouden handelingen" en de "risicovolle handelingen". Een voorbehouden handeling brengt risico mee voor het leven of de gezondheid van een cliënt als deze door een ondeskundige wordt uitgevoerd. Denk bijvoorbeeld aan het toedienen van een injectie. Dergelijke handelingen mogen dus alleen worden verricht door bevoegde beroepskrachten. Een risicovolle handeling is er een waarbij zorgvuldigheidseisen betracht moeten worden, zoals bij de verzorging van wonden. Ons standpunt is dat zo'n handeling in sommige gevallen ook door een vrijwilliger mag worden uitgevoerd. De bescherming van de cliënt staat daarbij voorop.'

Vrijwilligers mogen de risicovolle handelingen alleen onder zeer strikte voorwaarden uitvoeren. 'Niet iedereen mag alles', zegt Ada. 'Het kan best voorkomen dat de ene vrijwilliger wél een cliënt in de tillift mag helpen en de andere niet. De teamleider beoordeelt dit per vrijwilliger en per handeling. Opleiding en ervaring spelen daarbij natuurlijk een rol. Iemand met een

men-diploma zal eerder op de bok van de ponykar mogen dan iemand zonder.'

Net dat beetje extra

Het is van belang dat de organisatie de vrijwilliger zo goed mogelijk in staat stelt om de risicovolle handeling verantwoord uit te voeren, stelt Ada. 'Dat betekent dat deze mensen ook scholing of training kunnen krijgen. Of beschermende kleding, als zij bijvoorbeeld met een bermmaaier aan de slag gaan ...' De coördinatoren vrijwilligers ontwikkelen formulieren die de teamleiders helpen bij het inschatten van de extra scholing, training of begeleiding die een vrijwilliger nodig heeft. Ook is het de bedoeling dat op elke afdeling een contactpersoon wordt aangesteld voor de vrijwilligers, die als eerste aanspreekpunt fungeert. 'Zo vullen we het vrijwilligersbeleid stap voor stap nader in', zegt Ada. 'Uiteindelijk komen alle afspraken in een *Handboek Vrijwilligers* te staan.' Tanja: 'We vinden het heel belangrijk om de zaken voor onze vrijwilligers goed te regelen, want we zijn heel blij met en trots op hen. Zij brengen de maatschappij binnen, zijn voor cliënten een aanvulling op hun sociale netwerk en ze zorgen ervoor dat we meer leuke dingen kunnen doen. Het is maar de vraag of zoiets als huidbedrijden zonder hen zou kunnen doorgaan. Je kunt daar geen drie professionele krachten op zetten: dat is simpelweg te duur. Natuurlijk zouden de cliënten zonder vrijwilligers ook dagbesteding krijgen, maar dankzij onze vrijwilligers kunnen we net dat beetje extra bieden.'

Tekst Femke van den Berg

.....
'De grens tussen vrijwilligerswerk en werkzaamheden van professionals is soms moeilijk te trekken'
.....